

violating them, the consequences of which arose as a result of violation of the rules, the object was damaged, the pecuniary damage caused by the illegal extraction of minerals or other manifestation of violations of environmental regulations.

Ecological expertise is complex, conducted by ecologists, chemists, physicists, biologists, agricultural technicians, forensic doctors and other specialists.

The attention was paid to the assessment of expert opinion by authorized persons for establishing the membership in criminal proceedings of the data contained in the conclusion, their admissibility and reliability.

In the conclusion, the author states that the appointment of an ecological expertise examination and the use of its findings in criminal proceedings against illegal coal mining is a prerequisite for the proper legal qualification of the actions of persons involved in the commission of a crime, ensuring the objectivity and completeness of pre-trial investigation. It is advisable to contact a specialist for assistance in preparing the materials and appointment of such examinations.

Typical objects of such expertise are mine rock mass; means of committing a crime; material objects of the situation of the place of the event with signs of negative anthropogenic influence, etc.

Key words: *illegal coal mining, pre-trial investigation, evidence, ecological expertise, expert conclusions.*

УДК 343.9

М. О. Свірін

ПРОТИДІЯ ТА ЗАПОБІГАННЯ ЗЛОЧИНАМ ПРОТИ ВЛАСНОСТІ В ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

У статті розглянуто правові засади, завдання та стан протидії й запобігання злочинам проти власності підрозділами Національної поліції. Зазначено, що за масштабами й темпами поширення такі злочини посідають чільне місце в структурі всієї злочинності, а тому значною мірою визначають криміногенну ситуацію в державі загалом. Запропоновано напрями вдосконалення запобігання злочинам проти власності.

Ключові слова: *протидія та запобігання злочинам, злочини проти власності, крадіжка, грабіж, розбій.*

Постановка проблеми. Право на власність – одне з найважливіших соціальних цінностей особистості та держави. Стаття 13 Конституції України проголошує рівність усіх суб'єктів права власності перед законом і забезпечення захисту їх прав державою. Відповідно до статті 41 Основного Закону, ніхто не може бути протиправно позбавлений права власності, воно є непорушним. Право власності полягає у вільному володінні, користуванні та розпорядженні власниками своїм майном за своєю волею, незалежно від волі інших осіб. Суб'єктами права власності є народ України, фізичні та юридичні особи, держава, територіальні громади.

Однією з головних гарантій непорушності права власності є встановлення державою юридичної (передусім – кримінальної) відповідальності за правопорушення проти власності. Відповідно до ст. 1 Кримінального кодексу України (далі КК) охорона власності та запобігання злочинам передбачено в завданні кодексу. Для здійснення цього завдання

КК України визначає, які суспільно небезпечні діяння є злочинами та які покарання застосовуються до осіб, які їх вчинили. У чинному КК України відповідальність за злочини проти власності закріплено в одному розділі VI Особливої частини, чим підкреслюється забезпечення державою однакового кримінально-правового захисту прав усіх суб'єктів права власності, незалежно від її форми, а також їх рівність перед законом (ст. 13 Конституції України) [1, с. 68].

На законодавчому рівні також визначено суб'єкти, до повноважень яких входить виявлення, припинення та розслідування тих чи інших злочинів. Так, відповідно до ст. 216 Кримінального процесуального кодексу України досудове розслідування кримінальних правопорушень проти власності, передбачених КК, здійснюють слідчі органи Національної поліції.

На сьогодні в Україні, як свідчить офіційна статистика, спостерігається постійне зростання кількості зареєстрованих кримінальних правопорушень. Одночасно щорічно зменшується кількість злочинів, попереджених на стадії готування чи замаху. Так, у 2014 році таких злочинів було зареєстровано 3 220; у 2015 – 2 718; у 2016 – 2 527 [2]. Зазначене повною мірою стосується й злочинів проти власності, стан розкриття яких суттєво погіршився останніми роками. Така ситуація призводить до дезорганізації економічного життя країни, негативно впливає на добробут громадян, викликає в населення відчуття незахищеності від злочинних проявів і, відповідно – недовіри до правоохоронних органів, які мають забезпечити такий захист.

Саме тому проведення наукових досліджень, спрямованих на з'ясування причин і умов злочинів указаної категорії, удосконалення діяльності правоохоронних структур щодо протидії та запобігання незаконним посяганням на власність є вельми актуальним. Воно обумовлено ще й тим, що ці злочини, як справедливо зазначає О.М. Джужа, мають масовий характер і за цією ознакою далеко залишають позаду всі інші [3].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання щодо протидії та запобігання злочинам проти власності в наукових працях розглядали такі відомі вітчизняні й зарубіжні вчені, як Ю.В. Александров, Б.І. Бараненко, П.Д. Біленчук, В.В. Василевич, В.О. Глушков, В.В. Голіна, О.М. Джужа, А.Е. Жалінський, А.П. Закалюк, А.Ф. Зелінський, М.Й. Коржанський, В.М. Кудрявцев, Н.Ф. Кузнецова, І.П. Лановенко, В.Г. Лихолоб, О.М. Литвак та інші. Водночас на сьогодні в науковій літературі, на наш погляд, недостатньо уваги приділяється проблемам щодо запобігання злочинам проти власності Національною поліцією, яка має найбільш широкий спектр повноважень у цьому напрямі серед правоохоронних органів держави.

Формування цілей. Мета цієї статті – аналіз криміногенної ситуації в Україні щодо злочинних посягань на власність, дослідження та пошук шляхів удосконалення заходів щодо протидії та запобігання цим злочинам, а також визначення завдань у цій діяльності підрозділів Національної поліції.

Виклад основного матеріалу. Протидія та запобігання злочинам проти власності є одним з найважливіших завдань правоохоронних органів і передусім Національної поліції.

Так, Законом України «Про Національну поліцію» від 02 липня 2015 року до завдань поліції віднесено надання поліцейських послуг у сферах: забезпечення публічної безпеки й порядку; охорони прав і свобод людини, а також інтересів суспільства й держави; протидії злочинності (ст. 2). Відповідно до покладених на неї завдань поліція здійснює превентивну та профілактичну діяльність, спрямовану на запобігання вчиненню правопорушень; виявляє причини та умови, що сприяють учиненню кримінальних правопорушень, уживає заходів для їх усунення та для виявлення кримінальних правопорушень; припиняє виявлені кримінальні та адміністративні правопорушення; уживає заходів для запобігання та припинення насильства в сім'ї, а також здійснює охорону: об'єктів права державної власності та на договірних засадах – фізичних осіб та об'єктів права приватної й комунальної власності тощо (ст. 23) [4].

Таким чином, законодавець безпосередньо відніс до обов'язків Національної поліції протидію та запобігання злочинам проти власності та надав їй відповідні повноваження.

Ураховуючи те, що на законодавчому рівні відсутні визначення понять *протидія* та *запобігання* злочинності, доречним буде проаналізувати їх суть та співвідношення. На нашу думку, слід підтримати авторів, які стосовно злочинності в широкому розумінні пропонують уживати термін «протидія», що охоплює й запобігання злочинності [5, с. 86-87]. Аналогічної точки зору дотримується й А.П. Закалюк, який зазначив, що термін «протидія» може бути використано для відтворення загального впливу на злочинність, але він лише однобічно («супротив») відображає останній та не містить однозначного відображення поняття запобігання злочинності, тобто не може вживатися як такий, що за сутністю тотожний поняттю «запобігання», навіть коли він вживається в широкому значенні [6, с. 323].

Таким чином, у цій роботі під запобіганням злочинності ми розуміємо складову протидії злочинності (поряд із загальною організацією такої діяльності та правоохоронною діяльністю), яка полягає в перешкоджанні дії причин та умов злочинності через обмеження, нейтралізацію, а за можливістю й усунення їхньої дії.

До загальної організації протидії злочинам проти власності слід віднести організаційні, управлінські, контрольні й інші дії та заходи Національної поліції та інших органів і установ, які взаємодіють між собою для досягнення спільних результатів у протидії таким злочинним посяганням.

Здійснюючи повноваження, що надані їй законом, Національна поліція реалізує свої правоохоронні та правозастосовні функції щодо протидії злочинам (зокрема й злочинам проти власності), що полягають у виявленні та припиненні таких кримінальних правопорушень, кримінальному переслідуванні осіб, які їх учинили, охороні майна тощо.

Запобігання Національною поліцією злочинам проти власності – це здійснення органами та підрозділами поліції передбачених законом заходів для перешкоджання дії детермінантів таких злочинних проявів, передусім причин і умов останніх через обмеження, нейтралізацію, а за можливістю й усунення їхньої дії.

Залежно від ієрархії причин та умов у структурі запобігання в кримінології виділяють загальносоціальний, спеціально-кримінологічний та індивідуальний рівні профілактики злочинів. Утім, як справедливо зазначається в літературі, провести жорстку розмежувальну лінію між рівнями, формами та методами профілактики злочинів практично неможливо. На практиці всі вони реалізуються в тісному взаємозв'язку між собою [3].

Безпосередній вплив на характеристики як злочинів, так і осіб, які їх учинили, здійснюють соціально-економічні, соціально-політичні та соціально-психологічні чинники. Слід погодитися з тими науковцями, які зазначають, що головну роль у поширенні негативних тенденцій у скоєнні злочинів проти власності відіграють соціально-економічні чинники, а саме: загальна нестабільність економічної ситуації в країні, спад виробництва, зростання фактичного безробіття, поглиблення диференціації населення за доходами, масові не виплати заробітної плати тощо [7; 8].

Злочини проти власності (корисливі злочини) становлять основу так званої загально-кримінальної злочинності. Відповідальність за такі злочини, передбачено статтями 185-198 КК України.

Водночас у юридичній літературі спостерігаються й дещо інші підходи до визначення переліку корисливих посягань на власність. Зокрема, одні автори виділяють такі види злочинів корисливої спрямованості, як:

- не пов'язані з насильством над особою («тихі» злочини): крадіжка – таємне викрадення майна (ст. 185 КК); грабіж без насильства – відкрите викрадення майна (ч. 1 ст. 186 КК); вимагання без насильства (ч. 1 ст. 189 КК); шахрайство – заволодіння майном або здобуття права на майно шляхом обману чи зловживання довірою (ст. 190 КК);

- пов'язані з насильством над особою («гучні» злочини): умисне вбивство з корисливих мотивів (п. 6 ч. 2 ст. 115 КК); грабіж, поєднаний з насильством (ч. 2 ст. 186 КК); розбій (ст. 187 КК); вимагання, поєднане з насильством (ч. 2-4 ст. 189 КК); бандитизм (ст. 257 КК) [7].

Цікавим, на наш погляд, є підхід до вивчення цих питань А.П. Закалюка, який кримінологічну характеристику злочинних посягань на власність громадян, а також незаконні посягання на транспортні засоби, учинені з метою викрадення, розглядає серед злочинів проти прав і свобод людини й громадянина (такий розділ у КК України відсутній). Свою позицію автор аргументує так: «... власність особи є матеріальним вираженням її конституційного права власності, права володіти, користуватися й розпоряджатися своєю власністю. Згідно з Конституцією України (ст. 41) ніхто не може бути протиправно позбавлений права власності» [1, с. 67].

Як бачимо, частина кримінологів у своїх теоретичних розробках перелік злочинів проти власності розглядають ширше і включають до нього кримінальні правопорушення, відповідальність за які передбачається в інших розділах КК. Не коментуючи зазначені позиції науковців, тому що вони не є предметом цього дослідження, вважаємо за потрібне зазначити таке.

Безперечно, що певна розпорошеність злочинних посягань на власність у різних розділах КК України завдає чимало труднощів у вивченні

кримінологічної характеристики цих злочинів. Крім того, аналізуючи злочини, які передбачено в розділі VI КК України, неможливо скласти повної картини щодо реальних розмірів збитків, які причиняються в результаті злочинних посягань на власність та їх кількості. Тому для дальшого кримінологічного аналізу ми розширили перелік злочинів проти власності (за рахунок умисних убивств з корисливих мотивів, бандитизму, незаконного заволодіння транспортним засобом), тим паче, що вони за підслідністю належать до компетенції поліції.

Якщо поглянути на розповсюдженість перших двох із зазначених видів злочинів, то можемо спостерігати зовсім неоднорідну ситуацію щодо кількості порушених і розкритих справ. Так, якщо у 2016 році за ст. 257 КК України (бандитизм) порушено 18 кримінальних проваджень (з них: розкрито 15 і 12 направлено до суду), то, як свідчать дані статистики, за п. 6 ч. 2 ст. 115 КК України за цей же період порушено 126 кримінальних проваджень, з яких: розкрито 88 і 61 справа направлена до суду з обвинувальним актом [2]. Незначна кількість цих злочинів не надає достатньої інформації для вивчення стану криміногенної ситуації в країні щодо корисливої злочинності й має стати предметом окремих наукових досліджень. Водночас зазначимо, що стан протидії умисним убивствам з корисливих мотивів виглядає досить тривожно, адже в країні реально розкривається менше половини одних з найбільш тяжких злочинів. Безперечно, це свідчить про суттєві негаразди в системі кримінального переслідування, численні недоліки в діяльності правоохоронних органів.

Щодо доцільності розміщення ст. 289 КК (незаконне заволодіння транспортним засобом) у розділі VI «Злочини проти власності» КК України, де родовим об'єктом посягання є право власності на майно, неодноразово зазначалося в юридичній літературі [9; 10, с. 5].

Попри те, що за поширеністю незаконне заволодіння транспортним засобом значно менше ніж крадіжки, грабежі, розбої й шахрайства (наприклад, лише близько 4 % від крадіжок), вони мають підвищену суспільну небезпеку. Остання зумовлюється низкою факторів, зокрема тим, що: у результаті вчинення цих злочинів завдається суттєва шкода відносинам власності, безпеці руху та експлуатації джерела підвищеної безпеки, яким є транспортний засіб, а часом також життю та здоров'ю громадян; кількість таких посягань, а також відсоток нерозкритих з них залишаються досить високими [10, с. 9].

Так, за останні роки в Україні щорічно реєструється в середньому 11,5-12,5 тис. таких злочинів, зокрема: у 2014 році – 12 644 (близько 2,5 % від загальної кількості кримінальних правопорушень); у 2015 – 11 463 (2,0 %); у 2016 – 12 205 (2,1 %); у 2017 – 2 652 (1,2 %), з них: щодо незаконного заволодіння автомобілями – 24 020 (61,6 %). При цьому відсоток розкриття цих злочинів за вказаний період не перевищував 27, зокрема: у 2014 році підозру було оголошено в 3 367 таких провадженнях (26,6 %), а до суду їх направлено лише 2 816; у 2015 – 3 130 (27 %), до суду – 2 699; у 2016 – 2 832 (23,2 %); у 2017 – 661 (24,9 %), до суду – 425. Варто також зазначити, що

щорічно близько 10 тис. кримінальних справ цієї категорії потрапляють у залишок провадження, рішення за якими не прийнято [2].

Аналізуючи стан протидії злочинам проти власності, передбачених розділом VI КК України, зазначимо таке.

В Україні щорічно реєструється близько 400 тис. таких злочинів, зокрема: у 2014 році – 311 342 (58,8 % від загальної кількості кримінальних правопорушень); у 2015 – 362 213 (64,1 %); у 2016 – 405 549 (69,4 %); за чотири місяці 2017 – 141 716 (64 %) [2].

Наведені дані свідчать про невпинне зростання злочинів цієї категорії, як в абсолютних числах, так і їх питомої ваги в структурі всієї злочинності. За масштабами й темпами поширення такі злочини традиційно посідають перше місце (понад 60, а в 2016 році майже 70 %) у цій структурі, а тому значною мірою визначають криміногенну ситуацію в державі загалом.

Одночасно звертає на себе увагу невелика кількість виявлених осіб, які вчинили злочини проти власності (яких повідомлено про підозру). Достатньо зазначити, що у 2016 році таких осіб виявлено лише 57 988 осіб, (у т.ч. 45 479 за скоєння крадіжки); за чотири місяці 2017 році – відповідно 21 082 особи, з них 16 253 у скоєнні крадіжки [2].

Найбільш поширеними корисливими злочинами є крадіжки, шахрайства, грабежі й розбій, питома вага яких у 2014 році склала 94,2 %, у 2015 – 95,2 %; у 2016 – 95,9 %; за чотири місяці 2017 – 95,5 % від загальної кількості злочинів проти власності. Ця обставина, на наш погляд, викликає необхідність більш детально розглянути основні ознаки їх кримінологічної характеристики.

Крадіжки є найбільш масовими злочинами, що вчиняються в Україні. Вони складають близько половини від кількості всіх зареєстрованих злочинів (у 2014 році – 42,8 %, у 2015 – 48,4 %, у 2016 – 52,7 %, за чотири місяці 2017 – 49,5 %), а серед злочинів проти власності їх частка становить понад 70 % (у 2014 році – 72,8 %, у 2015 – 75,5 %, у 2016 – 76,9 %, у 2017 – 77,4 %). Щорічно в Україні в середньому реєструється близько 300 тис. крадіжок (у 2014 році – 226 833, у 2015 – 273 756, у 2016 – 312 172, у 2017 – 109 683). Вочевидь, динаміка цих злочинів демонструє стійку тенденцію до зростання.

Доречно зазначити, що близько 90 % крадіжок – це злочини проти приватної власності (2014 р. відповідно 88 %, 2015 – 88%, 2016 – 90%) і лише 3% - проти державної власності (2014 р. - 3,6%, 2015 – 3,1%, 2016 – 2%).

Серед крадіжок найбільш розповсюдженими є крадіжки з проникненням до житла (з квартир, приватних будинків, дач, садових будинків). Так, у 2014 році було зареєстровано 23 692 таких злочини (10,4 % від загальної кількості крадіжок), у 2015 – 27 858 (10,2 %), у 2016 – 35 941 (11,5 %), а за чотири місяці 2017 – 10 828 (9,9 %).

Іншими за поширенням є крадіжки, учинені на об'єктах торгівлі (зі складів, баз, магазинів та інших торговельних точок): у 2014 році було скоєно 17 552 таких злочини (7,7 % від загальної кількості крадіжок), у 2015 – 19 977 (7,3 %), у 2016 – 23 807 (7,6 %), а за чотири місяці 2017 – 8 708 (7,9 %).

У 2014 році було зареєстровано 9 659 крадіжок з автомобілів (4,2 % від загальної кількості крадіжок), у 2015 – 10 790 (3,9 %), у 2016 – 13 612 (4,3 %), за чотири місяці 2017 – 4 896 (4,5 %) [2].

Значну кількість становлять кишенькові крадіжки, що найчастіше вчиняються в місцях великого скупчення людей, при тимчасовому перебуванні власників майна на обмеженому просторі в оточенні незнайомих людей, а також у культурних, спортивних та розважальних закладах. Усе частіше місцями вчинення цих злочинів стають казино, бари, дорогі магазини, ресторани, готелі, клуби, де проводять час забезпечені люди, а предметами крадіжок – значні суми грошей, коштовні прикраси, платіжні картки, мобільні телефони тощо. У 2014 році було зареєстровано 5 695 таких злочинів (2,5 % від загальної кількості крадіжок), у 2015 – 6 626 (2,4 %), у 2016 – 9 604 (3,1 %), а за чотири місяці 2017 – 4 012 (3,7 %) [2].

Незважаючи на відносно невисокий рівень зареєстрованих кишенькових крадіжок (приблизно 3 % від загальної кількості крадіжок), такі злочини, ураховуючи таємний і непомітний для потерпілих спосіб їх учинення, завжди характеризувалися значною латентністю і, звичайно їх коїться набагато більше. Проте більшої уваги, на наш погляд, заслуговує стан розкриття таких кримінальних правопорушень. Так, у 2014 році лише в 1 178 справах за цими кримінальними правопорушеннями особам було повідомлено про підозру (у кожній п'ятій справі), до суду з обвинувальним актом направлено 1 091 справу; у 2015 – у 1 048 справах (у кожній шостій), до суду – 976 направлено справ; у 2016 – у 1 528 справах (у кожній шостій), до суду направлено 1 445 справ; за чотири місяці 2017 – у 591 справі (кожній сьомій), до суду направлено 548 справ [2].

Наведені дані статистичної звітності свідчать про вкрай низьку ефективність діяльності Національної поліції щодо протидії цьому виду крадіжок, що призводить здебільшого до безкарності правопорушників, підвищення їх «кримінальної майстерності». Як зазначається в кримінологічній літературі, кишенькові крадіжки є найбільш латентними й переважно вчиняються злодіями-професіоналами [7; 8]. Професіоналізму таких злодіїв також сприяє їх: попередній кримінальний досвід (більше 50 % осіб, притягнутих до кримінальної відповідальності за кишенькову крадіжку у 2015-2016 рр., раніше вчиняли кримінальні правопорушення); гуртування в організовані групи, у яких має місце розподіл злочинних дій (організатори, спостерігачі та навідники щодо жертв (об'єктів) кишенькових крадіжок, безпосередні виконавці тощо). Проте працівники поліції такі групи майже не виявляють. Так, наприклад, у 2015 році лише 13 осіб було притягнуто до кримінальної відповідальності за вчинення кишенькової крадіжки групою осіб, у 2016 – 24 особи.

Під час запобігання та протидії кишеньковим крадіжкам підрозділам поліції в місцях їх учинення потрібно: проводити відповідні оперативно-профілактичні заходи; застосовувати технічні можливості (засоби відеоспостереження, зокрема використовувати вже встановлені підприємствами та організаціями засоби стеження); узаємодіяти з приватними службами охорони, які функціонують у зазначених місцях

тощо. Безперечно, що така робота потребує певної спеціалізації, тому, на нашу думку, на часі створення в складі поліції відповідних підрозділів. Крім того, профілактична робота має вестися й серед громадян щодо особистої перестороги власників предметів крадіжки.

Другим за поширеністю корисливим злочином проти власності є *шахрайство*. Кількість цих кримінальних правопорушень в Україні зростає щороку. Так: у 2014 році було зареєстровано 41 963 таких злочини (13,5 % від загальної кількості злочинів проти власності), у 2015 – 45 904 (12,6 %), у 2016 – 46 019 (11,3 %), за чотири місяці 2017 – 18 675 (13,2 %) [2].

Найбільш небезпечними злочинами проти власності (з огляду на спосіб учинення та можливі тяжкі наслідки) є *грабежі й розбійні напади*. Їх середній щорічний рівень за останні роки становить 21-28 тис. зареєстрованих грабежів і 3,9 тис. розбоїв. Так, у 2014 році було зареєстровано 20 541 грабiж (6,6 % від загальної кількості злочинів проти власності) і 3 895 (1,3 %) розбійних нападів; у 2015 – 22 108 (6,1 %) грабежів і 3 556 (1 %) розбоїв; у 2016 – 27 199 (6,7 %) грабежів і 3 904 (1 %) розбоїв; за чотири місяці 2017 – 5 812 (4,1 %) грабежів і 1 111 (0,8 %) розбоїв [2].

Таким чином, динаміка щодо скоєння грабежів характеризується впевненим зростанням їх кількості, а розбоїв за вказані роки мали несуттєві коливання зі знаком плюс і мінус. Водночас незадовільним виглядає стан розкриття цих злочинів. Так, якщо у 2014-2015 рр. було розкрито кожен третій грабiж, то у 2016 – лише кожний четвертий. Розбійні напади за вказані роки розкривались у найкращих випадках тільки на 50 %.

Наведені дані свідчать про наявність суттєвих проблем у діяльності поліції щодо протидії цим злочинам, адже вони вчинюються в умовах очевидності й у переважній більшості справ цієї категорії є прикмети винних осіб, перелік та ознаки викраденого майна тощо, що має істотне значення для встановлення підозрюваних.

До запобіжних заходів щодо профілактики насильницьких злочинів проти власності, що мають здійснювати підрозділи поліції, слід віднести:

- пошук та виявлення осіб, які вчиняють насильницькі дії, передусім тих, які раніше були засуджені за насильницькі злочини, учиняли насильницькі дії на ґрунті пияцтва чи психічних розладів, за хуліганськими мотивами, а також перебувають під адміністративним наглядом або потребують такого нагляду;

- виявлення та вилучення холодної та вогнепальної зброї, що незаконно утримується в населення;

- виявлення та усунення умов, що сприяють учиненню таких злочинів;
- взаємодії з іншими службами, передусім дільничними інспекторами поліції, дозвільною службою тощо.

Серед осіб, від яких можна очікувати насильницьких посягань на власність, у юридичній літературі виділяють також підозрюваних (обвинувачених), які залишаються на період досудового розслідування на волі без оперативного контролю з боку поліції. Наголошується, що з такими особами потрібно проводити активну індивідуально-профілактичну

роботу, а у випадках, що свідчать про продовження ними злочинної діяльності, сприяти обранню щодо них більш суворого запобіжного заходу [11, с. 117].

Висновки. Проведений аналіз стану протидії та запобігання злочинам проти власності свідчить про зростання кількості зареєстрованих кримінальних правопорушень цього виду як загалом, так і за окремими підвидами. Одночасно викликає глибоке занепокоєння зниження рівня розкриття цих злочинів, особливо насильницького характеру.

На ситуацію, що склалася суттєво впливає недостатній потенціал Національної поліції, яка здійснює запобігання, виявлення, реєстрацію, розкриття та досудове розслідування злочинів проти власності. Значно знижує її функціональні можливості й обмеженість ресурсного забезпечення.

Зазначене свідчить про потребу в прийнятті термінових та рішучих заходів щодо підвищення ефективності діяльності Національної поліції, розроблення, прийняття та реалізацію комплексних програм запобігання та протидії злочинам проти власності. Такі програми мають передбачати запровадження в діяльності поліції новітніх технологій, спрямованих на розкриття злочинів, виявлення та аналіз причин і умов їх скоєння, розробку та реалізацію заходів щодо протидії та запобігання злочинності.

До завдань Національної поліції щодо протидії та запобігання злочинам проти власності на сучасному етапі треба віднести:

- забезпечення охорони власності;
- створення на основі аналізу криміногенної обстановки умов, що об'єктивно перешкоджають здійсненню злочинів проти власності на певній території чи об'єкті;
- реалізацію оперативно-розшукової інформації про осіб, які підготовляють злочини проти власності, для схиляння до відмови від їх учинення;
- своєчасне роз'єднання виявлених організованих груп, які вчиняють злочини проти власності, для припинення їх злочинної діяльності;
- оперативне реагування на повідомлення громадян, посадових осіб та іншу інформацію про скоєні злочини проти власності для затримання злочинців та розкриття злочинів;
- накопичення, систематизацію та використання інформації про осіб, які вчинили злочини проти власності, для забезпечення своєчасного вжиття до них передбачених законом заходів;
- активне залучення громадськості до запобігання таким злочинам з урахуванням міжнародного досвіду [12];
- інформування населення про засоби й способи правомірного захисту від злочинних посягань на власність;
- внесення у відповідні державні органи, громадські об'єднання, посадовим особам подань про усунення причин і умов, що сприяють учиненню злочинів проти власності тощо [13].

Важливе значення для досягнення успіху в проведенні таких заходів мають результати наукових досліджень у зазначеному напрямі, які після проходження відповідної апробації треба запроваджувати в практичну діяльність Національної поліції.

Використані джерела:

1. Закалюк А. П. Курс сучасної української кримінології : теорія і практика : [у 3 кн.] / Закалюк А. П. — К.: Ін Юре, 2007.
- Кн. 2 : Кримінологічна характеристика та запобігання вчиненню окремих видів злочинів. — 2007. — 712 с.
2. Єдиний звіт про кримінальні правопорушення. Генеральна прокуратура України. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.gp.gov.ua/ua/stst2011.html?dir_id=110381&libid=100820
3. Джужа О.М., Василевич В.В., Гіда О.Ф., Профілактика злочинів Підручник. - К.: Атіка, 2011 - 720 с. [Електронний ресурс] – Режим доступу:<http://www.twirpx.com/file/1765520/> ; <http://westudents.com.ua/knigi/457-proflaktika-zlochinv-djuja-om.html>
4. Про Національну поліцію. Закон України від 02 липня 2015 року N 580-VIII. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/580-16/print1446470092906691>
5. Давыденко Л. М., Бандурка А. А. Противодействие преступности: теория, практика, проблемы. — Харьков, 2005.
6. Закалюк А. П. Курс сучасної української кримінології : теорія і практика : [у 3 кн.] / Закалюк А. П. — К.: Ін Юре, 2007. — Кн.1 : Теоретичні засади та історія української кримінологічної науки. — 2007. — 424 с.
7. Кримінологія: Курс лекцій (Александров Ю.В., Гель А.П., Семаков Г.С.) Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП), 2002. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://textbooks.net.ua/content/category/8/38/11/>
8. Кримінологія України: Навчальний посібник, Голіна, 2011р. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://mego.info>
9. Іванов Ю. Ф. Боротьба із злочинними посяганнями на власність, предметом яких є автотранспортні засоби (кримінально-правові та кримінологічні аспекти): Автореф. дис.... канд. юрид. наук. — К., 1999.
10. Свірін М.О. Запобігання органами внутрішніх справ незаконному заволодінню транспортними засобами: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08 / М.О. Свірін; ДНДІ МВС України. – К., 2011. – 20 с
11. Шевченко Т.В. Окремі питання запобігання насильницьким злочинам проти власності, що вчиняються в громадських місцях / Т.В. Шевченко // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету: зб. наук. пр. / Міжнар. гуманіт. ун-т. – Одеса: МГУ Сер.: Юриспруденція. 2016 № 19, с. 116-118. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?Z21ID=&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=njuu_all&C21COM=S&S2
12. Лукашевич С.Ю. Міжнародний досвід залучення громадськості до запобігання злочинам проти власності. Журнал східноєвропейського права. – 2015. – № 2. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://easternlaw.com.ua/wp-content/uploads/2015/10/lukashevych_20.pdf
13. Голіна В.В., Головкін Б.М. Кримінологія: Загальна та Особлива частини. Навчальний посібник. - Х.: Право, 2014. - 513 с. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://lib-net.com/book/105_Kriminologiya_Zagalna_ta_Osobлива_chastini.html.

Стаття надійшла до редколегії 16.10.2017

Свири́н Н. А. Противодействие и предупреждение преступлений против собственности в деятельности Национальной полиции Украины

В статье рассмотрены правовые основы, задачи и состояние противодействия и предупреждения преступлений против собственности подразделениями Национальной полиции. Отмечено, что по масштабам и темпам распространения такие преступления занимают первое место в структуре всей преступности, а потому в значительной степени определяют криминогенную ситуацию в государстве в целом. Предложены пути и направления совершенствования предупреждения преступлений против собственности.

Ключевые слова: противодействие и предупреждение преступлений, преступления против собственности, кража, грабеж, разбой.

Svirin M. Counteraction and Prevention of Crimes against Property in the Activities of the National Police of Ukraine

The article considers the basic principles of functioning of the institution of property rights, as defined by the Constitution of Ukraine. It is emphasized that one of the main guarantees of the inviolability of the property right is the establishment by the state of criminal liability for offenses against property, ensuring the same criminally-legal protection of the rights of all subjects of property right, regardless of its form.

It is noted that a constant increase in the number of registered crimes against property against the backdrop of a deterioration in their disclosure leads to disorganization of the country's economic life, negatively affects the well-being of citizens, causes the population to feel unprotected from criminal manifestations and, accordingly, mistrust of law enforcement bodies that must provide such protection.

Counteraction and prevention of crimes against property is one of the most important tasks of law enforcement bodies, and, first and foremost, the police. Ukrainian legislator directly attributed to the duties of the National Police the opposition and prevention of crimes against property and granted it the appropriate authority. Such prevention provides for the police to implement the measures prescribed by law to prevent the determinants of such criminal manifestations from acting, primarily the reasons and conditions of the latter due to restrictions, neutralization, and, if possible, elimination of their actions. Crimes against property (mercenary crimes) form the basis of so-called general-criminal crime. The statistics testify to the growth of crimes of this category. In terms of the scale and rate of spread of such crimes, traditionally occupy a prominent place in the structure of all criminality, and therefore to a large extent determine the criminal situation in the state as a whole. The work emphasizes the need to take urgent and decisive measures to increase the effectiveness of the National Police of Ukraine, develop, adopt and implement comprehensive programs to prevent and counter crimes against property. The range of police tasks for counteraction and prevention of crimes against property is defined.

Key words: counteraction and prevention of crimes, crimes against property, theft, robbery.

УДК 343.1

Р. М. Шеха́вцов

РОЗВИТОК УЯВЛЕНЬ ПРО ПОНЯТТЯ КРИМІНАЛЬНОЇ ПРОЦЕСУАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

У статті на підставі аналізу становлення та розвитку теоретичних уявлень про кримінальний процес (кримінальне судочинство, кримінальне провадження) висвітлено еволюцію поглядів на кримінальну процесуальну діяльність, її зміст та сутність. У підсумку з урахуванням положень КПК України 2012 року сформульовано авторське визначення кримінальної процесуальної діяльності та